

ВПЛИВ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА МУЗИЧНЕ ПРОДЮСУВАННЯ

Смаліус Ю. П.

аспірант

*Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
м. Київ, Україна*

Розвиток технологій завжди впливав на створення музики – від появи перших технік механічного звукозапису, через період електроакустичних записів на складному аналоговому електронному обладнанні і до сучасних цифрових мікшерних пультів і цифрових робочих станцій. Поява генеративного штучного інтелекту (ШІ) у цій сфері наново актуалізує давнє питання: чи можуть машини відтворювати або доповнювати людську творчість у музичній композиції [4]. Музика є інтегральною частиною людської культури і традицій, тоді як ШІ «не має культури, не має традицій», що породжує сумніви, чи здатний він створити культурно значущий музичний продукт [5]. Вже з 1950-х років існували алгоритмічні експерименти у композиції – від *Ілліакської сюїти* (1957) до перших сучасних моделей, які показували, що окремі аспекти музики (мелодію, гармонію, тембр, ритм) можна генерувати автоматично [4]. Проте повноцінна емуляція цілісного творчого процесу залишалася складним завданням до недавнього часу.

Медіадослідники та культурологи відзначають, що дискурс креативних індустрій часто інструменталізує творчість, розглядаючи її як «людський капітал» та джерело інтелектуальної власності, при цьому відсуваючи на другий план власне людський фактор і працю митців [7]. Залучення ШІ у творчі процеси змушує переосмислити природу творчості: з одного боку, деякі риси людської креативності успішно моделюються ШІ (наприклад, здатність генерувати мелодії або аранжування), а з іншого – творчість дедалі більше відокремлюється від безпосереднього творчого внеску людини [7]. Дослідники зазначають, що генеративний ШІ може виступати як співтворець, розширюючи межі людської уяви, але водночас його використання знижує роль безпосереднього людського контролю і може «дегуманізувати» творчий процес [7]. Філософи технології вводять поняття постгуманістичної творчості та «звукової моторошної долини», описуючи ефект, коли згенеровану музику майже не відрізнити від людської, що викликає у слухача одночасно захват і непевність щодо її автентичності та, до певної міри, відразу [1]. Такі побоювання

щодо ширості та авторства музики, створеної за допомогою ШІ, відображають ширші дискусії про «ауру» та природу твору в добу технічної репродукції (за термінологією Беняміна) і про те, чи зберігається у ній «людський дух».

З точки зору музикознавства і філософії музики, поява генеративних алгоритмів продовжує давню традицію алгоритмічної композиції, але на новому рівні. Ранні приклади на кшталт експериментів Яніса Ксенакіса чи Девіда Коупа демонстрували можливість делегування частини композиторської роботи комп'ютеру. Сучасні ж архітектури глибокого навчання дозволили вперше генерувати цілісні музичні твори у звуковому форматі, а не лише ноти або фрагменти музики [4]. Це великою мірою свідчить про розмиття кордонів між символіною (нотною) та безпосередньо аудіальною творчістю: якщо раніше алгоритмічні композиції потребували інтерпретації музикантами або синтезаторами, то тепер нейромережі самі створюють кінцевий варіант твору, готовий до відтворення. Виникає міждисциплінарний інтерес, коли медіадослідження аналізують, як алгоритми впливають на практики створення та споживання музики, культурологія розглядає які нові жанри або феномени (напр. *машинний фолк*) з'являються з приходом ШІ [5], а правознавці і філософи – як це змінює уявлення про авторство, власність та цінність творчого продукту [6]. Як підсумовує нещодавній звіт Європейської комісії, генеративний ШІ радикально трансформує мистецький ландшафт, відкриваючи безпрецедентні можливості для експресії, але й породжуючи етичні, соціальні та правові виклики – від можливої втрати роботи для творчих фахівців до питань прозорості й справедливості алгоритмів та їх використання [3].

Таким чином, теоретичний фундамент дослідження ролі генеративного ШІ у музиці спирається на усвідомлення дуалістичної природи цього явища. З одного боку, ШІ виступає як новий інструмент (а подекуди і автономний агент) творчості, що розширює палітру засобів музичного продюсера. З іншого – він кидає виклик традиційним уявленням про творчий процес, автентичність музичного твору та роль людини-митця.

Станом на 2025 рік генеративні алгоритми ШІ знаходять дедалі ширше застосування у практичній роботі музичних продюсерів, звукорежисерів і артистів. Ці застосування варіюються від допоміжних інструментів (асистивний ШІ) до співавторства у творчому процесі. Значна частина сучасних ШІ-інструментів у студії спрямована не стільки на генерування цілком нової музики, скільки на полегшення рутинних задач продюсера чи звукорежисера. За даними опитувань 2023–2024 рр., близько 25% музичних продюсерів вже використовують ШІ у своїй [2]. Причому майже три чверті з них застосовують ШІ для технічних задач, наприклад для розділення готового міксу на треки, що містять ізольоване звучання різних

інструментів, як вокал, барабани, бас тощо, або для мастерингу та еквалізації через аудіо плагіни з елементами ШІ [2]. Програмні рішення як iZotope Ozone використовують машинне навчання, щоб запропонувати оптимальні налаштування мастерингу, а сервіси Landr, BandLab та подібні автоматично здійснюють процес мастерингу за допомогою ШІ. Продюсери відзначають, що такі інструменти прискорюють робочий процес, дозволяючи зосередитися на креативних аспектах. Водночас ці «*невидимі помічники*» не втручаються безпосередньо в акт творчості – вони радше вдосконалюють якість звуку та економлять час. Близько 20% продюсерів, за тими ж опитуваннями, пробували застосовувати ШІ для генерування окремих елементів у композиції, приміром, мелодійних ліній, ритмічних патернів чи гармонічних послідовностей. І лише близько 3% намагалися створити цілий трек «під ключ» за допомогою ШІ [2]. Ці цифри відображають, що наразі професіонали схильні використовувати генеративні моделі як джерело ідей або звукових заготовок, але фінальну композицію, аранжування та міксування виконують самостійно. Такий підхід змінює стратегію продюсування: замість створення звуку з нуля людиною здійснюється креативний відбір і обробка згенерованого машиною матеріалу. Продюсер стає більше куратором і саунд-дизайнером, що працює з вихідним «сирим» матеріалом від ШІ, подібно до того, як він працював би із великою бібліотекою аудіо семплів.

Література:

1. Artificial Intelligence & Popular Music: SKYGGE, Flow Machines, and the Audio Uncanny Valley // CreativeAI.net URL: <https://www.creativeai.net/posts/ai-popular-music-skygge-flow-machines-and-the-audio-uncanny-valley/> (дата звернення: 18.05.2025).
2. Artificial Music: 20–25% of music producers use AI // RouteNote Blog URL: <https://routenote.com/blog/artificial-music-20-25-of-music-producers-use-ai/> (дата звернення: 18.05.2025).
3. Herzog, A., McCormack, J., & Hutchings, P. (2023). Towards Responsible AI Music: an Investigation of Trustworthy Features for Creative Systems // In: Proceedings of the 24th International Society for Music Information Retrieval Conference (ISMIR 2023). URL: <https://archives.ismir.net/ismir2023/paper/000084.pdf> (дата звернення: 18.05.2025).
4. Jukebox: A Generative Model for Music / P. Dhariwal, H. Jun, C. Payne, et al. // arXiv preprint arXiv:2005.00341 2020. URL: <https://arxiv.org/abs/2005.00341> (дата звернення: 18.05.2025).
5. Livingstone, S. R., & Brown, A. R. (2022). ‘Machine folk’ music shows the creative side of AI // The Conversation URL:

<https://theconversation.com/machine-folk-music-shows-the-creative-side-of-ai-173136> (дата звернення: 18.05.2025).

6. Müller, B. (2023). Protecting Human Creativity in AI-Generated Music with the Introduction of an AI-Royalty Fund // GRUR International. Vol. 72, Issue 9, pp. 843–855. Oxford Academic. DOI: 10.1093/grurint/ikad096.

7. Wilson, N., & O'Connor, J. (2021). Rethinking creativity: creative industries, AI and everyday creativity. *Media, Culture & Society*. Vol. 43. Issue 7. Pp. 1384–1394. DOI: 10.1177/01634437211026130.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-522-1-119>

ПАНІКА: ОКРЕМИЙ ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЧИ ІНТЕНСИФІКОВАНА ПОХІДНА СТРАХУ?

Стасюк В. В.

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри внутрішніх комунікацій
Національний університет оборони України
м. Київ, Україна*

Кириченко А. В.

*доктор філософії,
старший викладач кафедри внутрішніх комунікацій
Національний університет оборони України
м. Київ, Україна*

Паніка – це не відсутність мужності,
а момент, коли страх забуває слухати розум.
Василь Стасюк

Саме поняття “паніка” бере свій початок від імені давньогрецького бога Пана – покровителя пастухів, лісів та диких тварин. За уявленнями давніх греків, Пан міг легко впливати на поведінку стад тварин, особливо вночі, коли внаслідок незначного подразника (шороху, звуку чи блискавки) вони раптово втрачали контроль і поводитися некеровано – кидалися у прірву, воду або вогонь.

Німецький зоолог Альфред Брем описує ці феномени як приклади повного руйнування інстинктів виживання. За його спостереженнями, найменший шум міг змусити цілу отару тварин впасти в стан крайнього